

ŽELITE LI BOMBONU?

Nestanak nečega po našoj volji izgleda da je jednako izazovan kao i njegov nastanak. Nečeg kompaktnog, na čije iščeznuće utiče naš jezik, u oblandi tek naslutivog procesa žrtvene destrukcije. Kojem božanstvu upriličujemo taj intimni ritual što obujmljuje sva naša čula? Naprasno stolovanje se može produžiti do u nedogled, do presitosti, budući da je u pitanju posve bagatelno zadovoljstvo: sisanje bombone.

Uvek je lepše kada nam se ponudi, nego kada je sami sebi priuštimo. Gotovo je sramno šušhati njenim omotom, koji zaglušujemo gestom nutkanja uokolo, ne bismo li neutralisali motiv skrivenog samougađanja. I kako smo, s druge strane, gordeljivi, kada smognemo snage da odbijemo tu odnekud žurno tutnutu sveutešnu varalicu. Stvarno, zašto bi iko bio sveden na puki izgovor za tuđu oblapornost.

Sećam se čuvenih konditorskih marki: negro, kiki, bronhi. A sećam se i plebejskog štolverka, paprenih i svilenih bombona, koje je uvek bilo lepše gledati na tezgi, nego se boriti sa njihovom zagonetnom suštinom, koja vas osvetnički ostavlja s krnjecima zuba i izranjavljenih desni. Opominjuće posledice efemernih i lakomislenih euforija, sa više nego rečitom negacijom hranljivosti: sažvakati krompir-šećer i vašarsku halvu naprosto nije moguće.

Potmulu utehu ponekad nam je pružala i obična travka, ili gloginja, rogač, neka divlja semenčica, čiju kiselkasto-slatko-gorčastu likvu s naporom treba cevčiti i dokučivati.

Jednom sam, dok mi je brujalo u ušima od svakovrsnih dečjih gladi, iskinula list iz sveške, iscepkala ga na sitne flekice, pa stavila tu lagašnu kašu u čanak, i halapljivo je pozobala. Ne činim li to i sada? Ne činimo li to svakad kad iz preke nužde, ali bez jasnog razloga, posegnemo za šušnjem bele, čiste hartije, i prožmemo je svojim metabolizmom? O, da. Muvoserine, koproliti. Neka ih. Nekada je važno naići na neko govance, koje bi posvedočilo da je i tu, gde smo mi, bilo života. Jer drugih tragova kanda i nema.

Nisu slučajno baš devojčice nežnih godina bulimične i ovisne o slatkišima. Zamislite kako je živeti sklopčan u staroj bakinoj naslonjači, svestan svoje neponovljivosti i prolaznosti. To saznanje vas parališe, među svim tim užurbanim odraslim ukućanima, za koje ste nevidljivi. Neko hrče, neko svira, neko čita novine. A vi ne radite baš ništa. Tu se neminovno uzneguje poneka tajna sklonost. Dečaci, tako, počinju da golubare, devojčice da skupljaju salvete. Blaga vest se širi nevidljivim kanalima, zajednička strast iznedruje svoja pravila, praznike, prestupe. Dečaci Pavlove ulice su o tome. O žrtvi na oltar detinjstva. I meni su poklonile puno poverenje, te dve devojčice od preko puta. Naša zajednička zbirka omota za bombone imala se ubuduće čuvati kod mene, u zabačenoj kuhinjskoj fioci, u kojoj su se benigno plesnivile nedojedene korice hleba.

Onda je, kao u svakom koautorstvu, usledio puč. Devojčice su mi jednog dana pokule na prozor, i snebivljivo saopštile, da bi htele svoju zbirku nazad, da se podelimo, da se zna šta je čije. Nikada neću zaboraviti korotno osećanje sa kojim sam im pružila mirišljavu

kutiju od sapuna, iz koje je na sve strane nadirao sklizak, nepokorni sadržaj: noktom pažljivo ispeglana krilca nepovratno iščezlih telašaca. I danas me osećanje duboke nedostojnosti sprečava da se upustim u opis tih majušnih, delikatnih štampata, koji su svi bili omoti nečijeg, ne moga zadovoljstva, sa žigom tuđih usana. Bilo je nečeg svilastog, čipkastog u njima, nečeg neizrecivog, namenjenog najskrovitijem sloju svačije ženskosti. Nisam se bunila. Bila sam poražena. Poharana.

Usledilo je znakovito okretanje robusnoj karameli subotičkog Pionira. Sa stopostotnom sigurnošću tvrdim da je kreirana 1965. godine. Kao pas tragač sećam se dana, kada se u koso postavljenim dunstflašama obližnjeg dućana, među raznobojnim tvrdim bombonama, pojavila ta naoko skromna ali izdašna poslastica, koja je oblikom balansirala između kocke i kvadra. Omot joj je, celomudreno i zavodljivo, bio sveden na netaknutu providnost. Općinila me je ta naga putenost. Fakture za nijansu kašastije, manje puteraste nego kod drugih karamela, nije se lepila za zube, tako predusretljivo porozna... Mrveći prhke zavete detinjstva, zalazila sam sve dublje u čestar odraslih čula.

Uvek u određeno vreme, tokom popodnevene dremke i čitanja novina, iskradala bih se iz fotelje izlizane predačkim turovima (da bih doprla do njene izvorne šare, morala sam da zavirujem pod šav meblštifa: ne znam ko je sedeo u tom porfirnom prestolu, meni je dopala njegova izlizana, uglačana potka). Iz očevoг džepa ili majčine tašne uzimala bih nešto sitnine. Sa današnjom pameću kupila bih kilogram-dva, i jela kad i koliko hoću, a da ne privučem ičiju pažnju. A onako, sa svakodnevnih sto grama... Tata mi je diskretno skrenuo pažnju da ne valja jesti premnogo slatkiša, a mama me je povremeno pitala ima li još koja, za nju.

Čim se jasno ispoljila ritmičnost mojih poseta delikatesnoj radnji, počelo je i smejuljavo sašaptavanje kalfi. Svoju porudžbinu sam izgovarala zamuckujući i crveneći od nelagode, bez početnog poleta. Vremenom se kod mene javio otpor prema sopstvenoj predvidljivosti. Samozatajno sam promenila odluku, kupivši nešto sasvim drugo. Nikada neću zaboraviti razbludni osmeh mlade trgovkinje. Dok sam izlazila, sa vešplavom i štipaljkaма u rukama, čulo se razočarano: „I ništa više!“

Prestala sam da idem u dućan na čošku. Pogotovo kad se pročulo da je ta ista prodavačica razorila jedan brak na samom venčanju, i to tako što je zavela mladu. Uostalom, „zlatne“ karamele su se pojavile i u brendiranom kesicama, po samoposlugama. Prosto ih je, po sopstvenom priznanju, tamanila moja nastavnica mađarskog jezika, Berta Jolanka. Kao i Pece, nastavnik tehničkog. I mnogi, mnogi drugi.

Pritisnuta odocnelom slutnjom da svi poklonici „zlatne“ karamele dele nekakvu odveć javnu tajnu, okrenula sam se književnosti. Osećaj je isti. Bogovski, dok traje slasno premetanje reči, krišom od rodbine i prijatelja. A i posle – isto ono osećanje krivice zbog, nekome, nečemu, nanete štete.